

**DECLARAȚIA PRINCIPIILOR GLOBALE PENTRU MONITORIZAREA ȘI
OBSERVAREA IMPARȚIALĂ (NON-PARTIZANĂ) A ALEGERILOR DE CĂTRE
ORGANIZAȚII CIVICE
ȘI
CODUL DE CONDUITĂ AL OBSERVATORILOR NON-PARTIZANI**

Cuprins:

- 1. Declarația principiilor globale pentru observarea imparțială (non-partizană) a alegerilor de către organizații civice**
- 2. Codul de conduită al observatorilor non-partizani pentru monitorizarea alegerilor**
- 3. Mulțumiri**
- 4. Anexă - Lista non-exclusivă a documentelor internaționale relevante pentru observarea și monitorizarea alegerilor de către organizații civice**

DECLARAȚIA PRINCIPIILOR GLOBALE PENTRU MONITORIZAREA ȘI OBSERVAREA NON-PARTIZANĂ A ALEGERILOR DE CĂTRE ORGANIZAȚII CIVICE

Preambul

Alegerile democratice autentice constituie expresia colectivă a suveranității poporului și un drept inalienabil al cetățenilor. În întreaga lume, aceste noțiuni sunt prevăzute de către constituțiile naționale, aplicate în instrumentele internaționale în domeniul drepturilor omului ale ONU, precum și în activitatea organizațiilor interguvernamentale regionale și a altor organizații.

Declarația universală a drepturilor omului stipulează în articolul 21: „Voința cetățenilor stă la baza puterii de stat; această voință va fi exprimată prin alegeri periodice și autentice, prin sufragiu universal egal și prin vot secret sau printr-o procedură echivalentă care va asigura libertatea votului.” Articolul 25 al Convenției internaționale cu privire la drepturile civile și politice (ICCPR, convenție semnată de 165 state) stipulează: „Orice cetățean are dreptul și oportunitatea, în contextul termenilor menționați la articolul 2 [rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau de orice alt gen, origine națională sau socială, avere, naștere, sau oricare alt statut social] și fără restricții nerezonabile: ... de a alege și de a fi ales, în cadrul unor alegeri periodice autentice, care se vor desfășura în baza sufragiului universal și a buletinului secret de vot, garantându-se libera exprimare a voinței alegătorilor; ...”. Drepturile cu referire la alegeri ce sunt stabilite, precum și oportunitățile prevăzute de către aceste două articole sunt bazate pe recunoașterea evidentă a dreptului fiecărui cetățean de a participa la administrarea chestiunilor publice fie direct, fie prin intermediul reprezentanților liber aleși.

Observarea și monitorizarea imparțială (non-partizană) a alegerilor de către organizațiile civice s-a dovedit a fi drept una dintre cele mai palpabile și semnificative dimensiuni a dezvoltării democrației în lume. Pe parcursul ultimilor 20 de ani, în mai mult de 90 de țări, situate pe cinci continente, milioane de cetățeni s-au alăturat eforturilor de monitorizare și observare imparțială a alegerilor pentru a asigura integritatea electorală și pentru a promova responsabilitatea în cadrul administrației și în rândurile concurenților electorali. Această implicare a cetățenilor a contribuit la protecția alegerilor autentice, atenuând potențialele conflicte și promovând responsabilitatea și dezvoltarea democrației.

Observarea și monitorizarea imparțială (non-partizană) a alegerilor de către organizațiile civice constituie un segment al participării cetățenilor în afacerile publice, care ”se referă la puterea legislativă, executivă și administrație” și ”acoperă toate aspectele administrației publice, precum și elaborarea și implementarea politicilor...” (Comentariile Generale ale Consiliului ONU pentru Drepturile Omului nr. 25, alineatul 5.) Observarea și monitorizarea imparțială (non-partizană) a alegerilor constituie o expresie a dreptului la asociere, drept vital pentru funcționarea organizațiilor non-guvernamentale, precum și a dreptului la cercetarea, recepția și diseminarea informației care determină transparența și este inclus în categoria drepturilor la libera exprimare, protejată de articolele 19 ale Declarației Universale a Drepturilor Omului și a ICCPR. Instituirea unui proces electoral care este deschis pentru cetățeni este esențială deoarece cetățenii nu beneficiază numai de dreptul la alegeri autentice, ci de asemenea și de dreptul de a cunoaște dacă procesul electoral a condiționat oportunitatea de liberă exprimare a voinței alegătorilor și a fixat și onorat just voința alegătorilor.

Observatorii non-partizani ai alegerilor pot fi considerați drept apărători specializați ai drepturilor omului, focuși pe drepturile civile și politice, care sunt vitale pentru realizarea alegerilor autentice. Alegerile autentice necesită respectarea exercitării drepturilor și libertăților fundamentale ale

omului, inclusiv drepturile la asociere, întruniri pașnice, exprimare, libertate a mass-media, circulație, securitatea persoanei, protecție egală de către lege a alegătorilor și a celor care urmăresc scopul de a fi aleși. De asemenea, alegerile autentice necesită asigurarea efectivă a remediilor în cazul în care drepturile cu caracter electoral sunt violate.

Aceste drepturi și libertăți legate de procesul electoral, precum și chestiunile legate de statul de drept sunt afectate de către o serie de instituții și procese de-a lungul unei perioade care constituie ciclul electoral și sunt parte integră a proceselor politice și contextului istoric al fiecărui stat. În același timp, alegerile permit cetățenilor să își afilieze interesele de a cere celor care urmăresc a fi aleși să adreseze chestiuni legate de bunăstarea economică, socială sau culturală, precum și de pace și securitate. Alegerile autentice sunt, așadar, nu numai o condiție pentru instituirea unei guvernări democratice - acestea nu pot fi separate de consolidarea democrației.

Exercitarea drepturilor determină responsabilități, observatorii naționali non-partizani având o obligație etică de a-și desfășura activitatea în mod responsabil. Diversele publicații internaționale și documente individuale ale organizațiilor naționale de monitorizare și observare imparțială (non-partizană) a alegerilor, precum și rețelele internaționale ale acestor organizații accentuează că non-partizantul necesită imparțialitate, justețe și profesionalism.

Monitorizarea și observarea imparțială (non-partizană) a alegerilor de către organizațiile civice necesită respectarea, la cel mai înalt nivel, a standardelor de imparțialitate și justețe, bazate pe metodologii credibile, care îmbină bunele practici ce sunt compatibile cu condițiile naționale. Observarea și monitorizarea imparțială (non-partizană) a alegerilor caută să sporească integritatea electorală prin împiedicarea și expunerea neregularităților și fraudelor, astfel atenuând potențialele fraude electorale, precum și prin propunerea recomandărilor de îmbunătățire a procesului politic și a celui electoral. Asemenea procesului electoral, observarea alegerilor promovează încrederea publică și participarea cetățenilor la viața publică prin procese electorale libere de discriminare și restricții nerezonabile.

Observarea și monitorizarea imparțială (non-partizană) a alegerilor de către organizațiile civice urmărește cooperarea cu organele ce administrează alegerile, precum și cu alte autorități guvernamentale implicate în procesele electorale. De asemenea, monitorizarea alegerilor realizează observări, evaluări și constatări bazându-se pe legislația națională și pe obligațiile vizavi de alegerile democratice prevăzute de către instrumentele internaționale în domeniul drepturilor omului, precum și pe standardele, principiile și angajamentele fixate în documentele internaționale și regionale, convenții, declarații și alte documente de acest gen.

De obicei, calitatea unui proces electoral reflectă caracterul democratic al guvernării și poate constitui un indicator important al naturii guvernului ce este instituit în urma alegerilor. Abilitățile și rețelele dezvoltate în contextul monitorizării și observării imparțiale (non-partizane) a alegerilor au permis cetățenilor din întreaga lume nu numai să își susțină activitățile curente de integritate electorală, ci de asemenea să își fortifice și extindă eforturile de monitorizare, advocacy și justețe pentru a promova o guvernare democratică reprezentativă, transparentă și corectă.

Prin urmare:

Recunoscând faptul că monitorizarea și observarea imparțială a alegerilor constituie o tendință în creștere în întreaga lume, care a atins până acum mai mult de 90 de țări pe cinci continente și a mobilizat milioane de cetățeni să participe la gestionarea treburilor publice;

Conștientizând că monitorizarea și observarea imparțială de către organizațiile civice poate fi considerată drept o formă specializată de apărare a drepturilor omului, ce se bazează pe drepturile civile și politice, care reprezintă drepturi fundamentale pentru realizarea alegerilor autentice, a statului de drept și a unei guvernări democratice;

Constatând că observarea și monitorizarea imparțială (non-partizană) a alegerilor de către organizațiile civice pot contribui semnificativ la descurajarea și diminuarea riscului de încălcări și că aceste activități pot contribui semnificativ la îmbunătățirea calităților democratice ale legislației electorale, precum și la desfășurarea proceselor electorale și consolidarea democrației;

Apreciind că organele electorale și alte autorități guvernamentale au responsabilitatea crucială de a organiza alegeri democratice autentice, că partidele politice și candidații au dreptul de a fi aleși, că cetățenii au dreptul de a vota și de a participa pe deplin la alegeri și procesul politic și că monitorizarea și observarea imparțială (non-partizană) a alegerilor de către organizațiile civice joacă un rol aparte controlul independent al procesului electoral;

Afirmând că desfășurarea observării și monitorizării imparțiale (non-partizane) a alegerilor conferă responsabilități și altor cetățeni, inclusiv posibili alegători, cei care caută să fie aleși și cei responsabili de administrarea procesului electoral, precum și cei ce au misiunea de a judeca disputele electorale,

Accentuând că alegerile democratice autentice oferă mijloace pentru realizarea pașnică a competiției pentru preluarea puterii politice și pentru exprimarea voinței cetățenilor vizavi de cine va avea autoritatea de a guverna, după cum este recunoscut în articolul 21 al Declarației Universale a Drepturilor Omului și în articolul 25 al ICCPR,

Prețuind că în propriile Comentarii Generale 25, alineatele 5, 8 și 20, Comitetul Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (CNUDO) a declarat celor 165 state, părți la ICCPR, că dreptul de a participa la treburile publice este un concept larg ce presupune participarea cetățenilor prin dezbateri publice, dialog și capacitatea acestora de a se auto-organiza și că CNUDO a declarat că: "Trebuie să existe un control independent asupra proceselor de votare și numărare a voturilor ... astfel încât alegătorii să aibă încredere ..." că alegerile sunt autentice,

Afirmând că un control independent al desfășurării alegerilor și al altor procese cu caracter electoral cuprinde observarea și monitorizarea imparțială (non-partizană) de către organizațiile civice, care este diferită de controlul judiciar desfășurat de către partidele politice, candidați sau agenții lor,

Conștientizând că documentele, convențiile, declarațiile și alte instrumente ale organizațiilor interguvernamentale regionale, precum și documentele organizațiilor nonguvernamentale, recunosc în aceeași măsură dreptul la alegeri democratice autentice și că o serie de instrumente susțin explicit observarea și monitorizarea imparțială (non-partizană) a alegerilor de către organizațiile civice, inclusiv, de exemplu, alineatul 8 al Documentului OSCE de la Copenhaga din 1990 și alineatul 22 al Cartei Africane a Democrației, Alegerilor și Guvernării din 2007, și

Recunoscând că multe dintre principiile de monitorizare și observare imparțială (non-partizană) a alegerilor de către organizațiile civice sunt similare cu cele de monitorizare internațională a alegerilor definite în *Declarația de principii privind observarea internațională a alegerilor din 2005*, document care a fost aprobat pînă în prezent de către 35 de organizații interguvernamentale și neguvernamentale și care a fost recunoscut și apreciat de către Adunarea Generală a Națiunilor Unite (A/Res/64/155, 8 martie, 2010), și adoptarea, prin consecință, a alineatelor 1-3 ale acelei declarații în aceeași formă a alineatelor 1-3 din această Declarație, astfel subliniind și mai mult armonia între cele două declarații;

Organizațiile care susțin prezenta Declarație de principii internaționale pentru monitorizarea și observarea imparțială (non-partizantă) a alegerilor de către organizațiile civice, însoțit de Codul de conduită pentru observatorii independenți, declară în unanimitate:

Alegeri democratice autentice

1. Alegerile democratice autentice constituie expresia suveranității care aparține poporului unei țări, libera exprimare a voinței cărui conferă baza de autoritate și legitimitate a puterii politice. Dreptul de a vota și cel de a fi ales în cadrul alegerilor democratice, autentice și periodice constituie drepturi ale omului ce sunt recunoscute internațional. Alegerile democratice autentice sunt esențiale pentru menținerea păcii și stabilității, și acestea oferă mandat guvernării democratice.

2. În conformitate cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, Pactul Internațional privind Drepturile Civile și Politice (ICCPR) și cu alte instrumente internaționale, oricine are dreptul și trebuie să aibă posibilitatea, fără discriminare și fără restricții nerezonabile, în conformitate cu principiile internaționale de drepturile omului, de a participa la administrarea treburilor publice ale țării sale. Acest drept poate fi exercitat fie direct, prin participarea la referendum, prin manifestarea în calitate de candidat pentru o poziție electivă sau prin alte mijloace, fie prin intermediul reprezentanților liber aleși.

3. Voința poporului este fundamentul autorității puterilor publice. Această voință trebuie să se exprime prin alegeri corecte înainte de desfășurarea periodică a sufragiului universal egal și a votului secret sau prin urmarea procedurii echivalente asigurând libertatea votului. Aceste alegeri trebuie să garanteze dreptul și posibilitatea de a vota liber și de a fi ales în urma unui scrutin periodic, iar rezultatele acestuia trebuie tratate riguros, anunțate și respectate. Organizarea alegerilor democratice autentice, prin urmare, presupune respectarea unui număr semnificativ de drepturi, libertăți, norme și proceduri, precum și intervenția unor instituții.

Verificarea imparțială și independentă a proceselor electorale

4. Observarea și monitorizarea imparțială (non-partizantă) a alegerilor de către organizațiile civice constituie mobilizarea cetățenilor într-un mod neutru, din punct de vedere politic, imparțial și non-discriminatoriu pentru a-și exercita dreptul de participare la treburile publice prin raportare și asistare la desfășurarea procesului electoral. Aceste activități se realizează prin următoarele intermediari: evaluarea independentă, sistematică și comprehensivă a cadrului legal, al instituțiilor, proceselor și climatului politic ce au legătură cu alegerile, analiza imparțială, justă și oportună a constatărilor, caracterizarea constatărilor în baza celor mai înalte standarde de imparțialitate și justețe, propunerea unor recomandări adecvate pentru realizarea alegerilor democratice autentice și pledarea pentru îmbunătățiri ale cadrului legal electoral, precum și implementarea acestora prin administrația electorală și eliminarea impedimentelor în calea participării depline a cetățenilor în procesele politice și electorale.

5. Monitorizarea și observarea imparțială (non-partizantă) a alegerilor de către organizațiile civice este imparțială față de toate partidele politice, toți candidații și față de toți susținătorii sau opoziții oricărei inițiative propuse în cadrul unui referendum. Aceasta este neutră din punct de vedere politic și se implică în rezultatele scrutinelor doar pentru a determina dacă sunt rezultate a unui proces democratic autentic și sunt prezentate transparent, just și oportun.

6. Monitorizarea și observarea imparțială (non-partizantă) a alegerilor de către organizațiile civice caută să își desfășoare activitatea în cooperare cu autoritățile electorale, alte agenții guvernamentale și alți actori electorali. Procesul de monitorizare și observare nu împiedică procesul electoral și nici

funcționarii, candidații sau alegătorii. Organizații civice responsabile pentru monitorizarea și observarea imparțială trebuie să se întrunească cu autoritățile guvernamentale sau electorale și alți actori electorali în vederea cercetării, primirii și împărtășirii informațiilor și să facă recomandări pentru îmbunătățirea proceselor electorale și politice.

7. Organizațiile responsabile de monitorizarea și observarea imparțială (non-partizantă) a alegerilor sunt independente față de guvern, inclusiv față de autoritățile electorale, iar activitățile acestora sunt realizate doar pentru beneficiul cetățenilor statului în scopul promovării și protejării drepturilor lor de a participa la gestionarea treburilor publice, fie direct, fie prin alegeri democratice autentice a reprezentanților.

8. Organizațiile care desfășoară monitorizarea și observarea imparțială a alegerilor trebuie să fie transparente din punct de vedere financiar și nu trebuie să accepte fonduri din orice surse sau în orice condiții care ar crea un conflict de interese ce ar putea împiedica organizația în efectuarea monitorizării într-un mod nediscriminatoriu, imparțial, just și oportun. Nimănui nu i se va permite să fie observator independent doar dacă el sau ea nu sunt parte a vreunui conflict de interese de ordin politic, economic sau de orice alt ordin, care ar împiedica persoana în cauză să desfășoare activități de monitorizare și observare într-un mod nediscriminatoriu, imparțial, just și oportun.

9. Efortul de monitorizare și observare imparțială a alegerilor al unei organizații civice se convoacă sistematic, atunci când este posibil, și întotdeauna evaluează imparțial informația ce se referă la toate elementele procesului electoral, inclusiv factorii ce pot afecta mediul electoral general. Aceste măsuri pot fi realizate printr-o observare comprehensivă și imparțială (non-partizantă) realizată de către o organizație civică, o coalitie de organizații civice sau eforturi coordonate ale organizațiilor, sau, de asemenea, de eforturile mai multor organizații, care acționează mai mult sau mai puțin independent, inclusiv acele organizații care aleg să examineze un anumit proces sau element al ciclului electoral cu ajutorul unor tehnici specializate și imparțiale de monitorizare a alegerilor. Pentru a evita confuziile cu referire la constatările formulate în urma observării și monitorizării, dar și pentru a evita dublarea eforturilor, eforturile de monitorizare imparțială (non-partizantă) a alegerilor vor căuta să atingă cel mai înalt nivel de cooperare și coordonare care sunt aplicabile circumstanțelor naționale.

10. Decizia organizațiilor civice de a monitoriza și/sau observa alegerile sau orice alt element al procesului electoral nu poate însemna că organizațiile în cauză consideră că alegerile vor fi credibile sau nu; efortul de monitorizare și observare imparțială a alegerilor urmărește scopul de a evalua procesul electoral și toate componentele sale cu exactitate, imparțial, și cât mai sistematic posibil astfel încât să descrie procesele în conformitate cu legislația națională și cu obligațiile și angajamentele internaționale aplicabile. Eforturile de monitorizare imparțială a alegerilor trebuie să își dea silința pentru a se asigura că activitățile lor nu sunt interpretate drept legitimizare a unui proces electoral nedemocratic, inclusiv să facă declarații publice pentru a preveni aceste tipuri de interpretări greșite; și acestea pot presupune suspendarea activităților de monitorizare și observare, și dacă este necesar, să declare public motivele deciziei.

11. Organizațiile ce susțin această Declarație, recunosc faptul că, la nivel internațional, a fost înregistrat un progres considerabil, prin intermediul unor organizații regionale, internaționale, de cercetări științifice, precum și prin stabilirea normelor, principiilor, obligațiilor, angajamentelor, și a celor mai bune practici în ceea ce privește desfășurarea alegerilor democratice și autentice; prin aprobarea de către organizații a acestei Declarații, acestea se angajează să se familiarizeze cu aceste texte de referință și să le utilizeze ca parte a analizelor, concluziilor, recomandărilor și caracterizărilor și se angajează să fie transparente privind utilizarea referințelor în desfășurarea activităților lor de monitorizare și de observare.

12. Organizația civică ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor publică rapoarte, declarații și comunicate de presă corecte, imparțiale și oportune și prezintă, de asemenea, constatări, analize și rezultate, precum și, după caz, aceasta face recomandări pentru consolidarea proceselor electorale. Atunci când la efectuarea monitorizării și observării se limitează la un element sau un la un număr redus de elemente al unui proces electoral, declarațiile publice referitoare la acestea trebuie să indice clar acest lucru. În afara analizei obiective a rapoartelor de constatări directe, observatorii independenți pot fi, de asemenea, inspirați de evaluări credibile ale proceselor electorale realizate de către alte organizații omoloage: universități, organizații internaționale și alte surse similare, iar atunci când acestea servesc în calitate de fundament al unui rezultat sau al unei concluzii, sursele trebuie să fie citate.

13. Organizația civică ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor utilizează o varietate de metodologii și tehnici, în funcție de aspectul procesului electoral și/sau pentru a evalua mediul electoral, și încearcă să utilizeze cele mai bune metodologii și tehnici corespunzătoare circumstanțelor naționale, în scopul realizării observărilor și constatărilor și a efectuării analizelor care duc la concluzii corecte, imparțiale și oportune.

14. Organizația civică ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor poate utiliza metodologii cantitative pentru a evalua integritatea procedurilor pre-electorale, post-electorale și în ziua scrutinului electoral, inclusiv verificarea corectitudinii rezultatelor alegerilor prin metodologiile deseori numite numărarea paralelă a voturilor (*totalizarea paralelă a voturilor* - TPV) sau numărarea rapidă a voturilor, etc. Deciziile cu privire la momentul oportun de prezentare a rapoartelor, declarațiilor și comunicatelor de presă privind rezultatele și concluziile trase în baza acestor metodologii, trebuie să se alinieze cu credibilitatea rapoartelor observatorilor, caracterul adecvat al informațiilor primite și justetea analizei datelor cantitative, precum și cu procedurile electorale privind prezentarea oportună a rapoartelor. Aceste rapoarte trebuie să includă informații cu privire la probe statistice, precum și marjele de eroare ale rezultatelor obținute.

15. Organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor pot contribui la descurajarea și reducerea considerabilă a riscului legat de fraudarea alegerilor, la desfășurarea proceselor electorale, elborarea politicilor, precum și la consolidarea dezvoltării democratice. Aceste organizații au menirea, în cazul în care este posibil, de a promova procesele politice și electorale pașnice, îmbunătățirea cadrului juridic și administrativ al alegerilor, responsabilitatea în cadrul proceselor electorale și politice, eliminarea barierelor participării la vot a femeilor, tinerilor, băștinașilor și a altor grupuri marginalizate, precum și promovarea participării cetățenilor în treburile publice.

Procese Monitorizate și Condiții Necesare

16. Organizația civică ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor utilizează cele mai bune practici în materie de monitorizare pe termen lung și de analiză cu privire la toate aspectele legate de ciclul electoral și de contextul politic larg care afectează natura și calitatea alegerilor. Atunci când organizațiile ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor nu pot examina fiecare element al procesului electoral în cauză, acestea trebuie să țină cont de ponderea procedurilor pre-electorale și post-electorale și de procedurile din ziua alegerilor, în contextul ciclului electoral, precum și de ponderea politicii de mediu. Acest lucru este necesar pentru a evita supraestimarea evenimentelor din ziua alegerilor, și, prin urmare, pentru a evita descrierea eronată a caracterului procesului electoral.

17. Următoarele elemente sunt exemple ale procesului electoral care urmează să fie evaluat, chiar dacă nu este posibil să se monitorizeze și/sau observe toate dintre ele pe parcursul unui scrutin:

- a) conținutul și punerea în aplicare a cadrului legal, inclusiv Constituția, legile, prevederile tratatelor, precum și alte angajamente, regulamente și proceduri internaționale referitoare la alegeri autentice;
- b) imparțialitatea, transparența și eficacitatea activității administrației electorale și activității guvernamentale;
- c) procesul de numire și de retenție a membrilor organelor de conducere electorale;
- d) delimitarea circumscripțiilor electorale;
- e) înregistrarea partidelor politice, candidaților și a inițiativelor de referendum și calificarea acestora pentru scrutin;
- f) respectarea de către partidele politice a cerințelor legale și de altă natură, de exemplu: selecția candidaților, desfășurarea campaniilor și aplicarea codurilor de conduită;
- g) procedurile referitoare la finanțarea partidelor politice și a candidaților, cheltuielile legate de campanie și de observarea acesteia;
- h) incidentul de interferență internațională în procesul electoral, prin sprijinul financiar interzis în favoarea adversarilor electorali, prejudecățile mass-media internaționale sau alte activități;
- i) utilizarea resurselor de stat, în contextul alegerilor, inclusiv aplicările imparțiale și politice ale acestora și deturnarea de fonduri în favoarea partidelor politice, candidaților, membrilor sau opozanților inițiativelor referendumului;
- j) aplicarea legilor anti-corupție, precum și toate măsurile de protecție în cadrul procesului electoral, inclusiv protecția „arbitrilor”, care raportează fraudele electorale;
- k) conduita forțelor de securitate și a funcționarilor în raport cu chestiunile administrative, cum ar fi acordarea licențelor și autorizațiilor pentru utilizarea spațiilor pentru întruniri pașnice și activități de campanie, cum ar fi meeting-uri și marșuri, precum și afișarea materialelor de campanie electorală;
- l) cerințele și practicile referitor la accesul la mass-media în beneficiul partidelor politice, candidaților, susținătorilor și adversarilor inițiativelor de referendum;
- m) cerințele și practicile referitoare la relațiile din partea mass-media publică sau privată, cu privire la partidele politice, candidați, susținători sau adversari ai inițiativelor de referendum, inclusiv supravegherea cantității și a calității a acoperirii media a concurenților electorali și acoperirea aspectelor care sunt relevante pentru alegerea de către alegători în cadrul scrutinelor sau referendumurilor;
- n) capacitatea partidelor politice, candidaților, susținătorilor sau opozanților inițiativelor de referendum de a desfășura o luptă liberă în campanie pentru a obținerea sprijinului potențialilor alegători;
- o) capacitatea viitorilor alegători, inclusiv a băștinașilor și a altor grupuri, care sunt de regulă marginalizate, de a solicita și a obține (inclusiv în limbile minorităților), informații exacte și adecvate care le-ar permite să-și exprime alegerea;
- p) abilitatea persoanelor cu drept de vot de a fi înregistrate în mod corect în registrul electoral și în listele electorale;
- q) abilitatea viitorilor alegători, a candidaților la alegeri și a susținătorilor lor să excludă deliberat din acțiunile lor, violența, intimidarea, corupția, și răzburarea, inclusiv protecția efectivă și egală în fața legii de către poliție și de către alte forțe de securitate, inclusiv procurorii și justiția;
- r) nivelul exact de instruire al alegătorului, inclusiv în cazul în care atunci când și de ce să se înregistreze și să voteze, precum și garanțiile secretului votului;
- s) relevanța localizărilor pentru secțiile de votare și instalațiilor acestora;
- t) Producția și distribuția buletinelor de vot și a altor materiale electorale sensibile, precum și colectarea și stocarea acestora la nivelul secțiilor de votare și la alte niveluri;
- u) Procesul de elaborare a politicilor și fiecare etapă a punerii în aplicare a deciziilor cu privire la utilizarea tehnologiilor electronice pentru crearea și executarea listelor electorale, a votului electronic, numărarea rezultatelor și a altor proceduri electorale sensibile;
- v) Durabilitatea, comoditatea și eficacitatea costurilor tehnologiilor electorale;
- w) desfășurarea votului, inclusiv în limbile minorităților, numărarea și anunțarea rezultatelor, inclusiv transparența procedurilor și realizarea măsurilor de protecție împotriva neregulilor și

greșelilor de conduită;
x) desfășurarea procedurilor și proceselor cu privire la disputa electorală, ale viitorilor alegători, candidați și susținători sau opozanți ai referendumului, inclusiv identificarea soluțiilor eficiente în cazul fraudelor electorale;
y) desfășurarea proceselor administrative, civile și penale privind eventualele încălcări ale legilor și reglementărilor cu privire la responsabilitățile și drepturile electorale, inclusiv aplicarea penalităților ajustate; și
z) Aplicarea amendamentelor în legislația electorală, a reglementărilor și procedurilor administrative pre-și post-electorale.

18. Pentru ca organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor să poate finaliza cu succes misiunea lor, sunt necesare următoarele condiții:

- a) condițiile de securitate ce permit observatorilor independenți să evalueze procesul fără risc considerabil pentru siguranța lor sau a familiilor lor, sau pentru prosperarea lor economică;
- b) organele electorale și alte organisme guvernamentale implicate în procesul electoral își vor onora dreptul de a participa la gestionarea treburilor publice, permițând organizațiilor civice să monitorizeze și să observe imparțial alegerile, să aibă acces la secțiile de votare, precum și la toate alte procesele electorale pe durata zilei scrutinului și a perioadelor pre și post-electorale. De asemenea, administrația electorală va întreprinde orice măsuri pentru acreditarea adecvată a organizațiilor civice precum și a observatorilor acestora, fără discriminare sau restricții nejustificate, de exemplu, acces limitat în comparație cu observatorii internaționali, mass-media, partidele politice și observatorii candidaților;
- c) organele administrației electorale și alte agenții guvernamentale vor facilita transparența electorală, prin asigurarea accesului în timp util la informații, inclusiv la rezultatele alegerilor înregistrate în secțiile de vot și rezultatele cumulate la nivelurile superioare ale administrației electorale, și prin facilitarea verificării activităților electorale;
- d) partidele politice, candidații, susținătorii sau adversarii inițiativelor referendumului vor furniza informații în timp util cu privire la litigiile de încălcare a drepturilor electorale și plângerilor depuse cu privire la orice probleme legate de procesul electoral;
- e) organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor își pot exercita libertatea de a se asocia cu alte organizații, atât locale cât și internaționale, și de a coopera și/sau beneficia de sprijinul acestora, inclusiv de sprijin financiar pentru a continua activitățile de monitorizare și observare imparțială a alegerilor;
- f) organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor au libertatea de a cerceta, primi și împărtăși informații, atât la nivel local și internațional, printr-o comunicare verbală sau prin presa scrisă sau electronică inclusiv pe internet, în afara frontierelor statului;
- g) organizațiile naționale și internaționale, agențiile, fundațiile, precum și alte organe care se angajează să finanțeze și/sau să sprijine printr-o altă modalitate organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor, trebuie să realizeze adecvat aceste măsuri și, în lumina condițiilor naționale, să poate fi folosite cele mai practice metodologii de monitorizare și observare, în corespundere capacitatea organizațiilor civice;
- h) organele administrației electorale, agențiile guvernamentale, donatorii și alți susținători vor recunoaște și onora accețiunea că informațiile colectate, analizele efectuate și concluziile trase de către organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor constituie parte a proprietății intelectuale a respectivelor organizații, precum și că doar aceste organizații sunt responsabile de stabilirea, în funcție de cerințele legale, a momentului potrivit și a modului în care se vor prezenta concluziile și recomandările.

Promisiuni și angajamente

19. Pentru a garanta într-o manieră eficientă alegerile democratice autentice, bazate pe principiile sufragiului universal și egal, precum și pentru a respecta dreptul de participare la treburile publice, organizațiile care au semnat această Declarație se angajează să promoveze participarea tuturor componentelor demografice, și anume: băștinași, minorități, tineri, precum și participarea echitabilă a femeilor în calitate de observatori și/sau lideri ai organizațiilor lor.

20. Organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor trebuie să evalueze dacă procesele electorale sunt libere de orice discriminare interzisă de legile naționale și de către angajamentele internaționale ale statului privind drepturile omului, inclusiv asigurarea egalității în fața legii și a protecției egale. Aceste angajamente trebuie respectate în procesul electoral, astfel ca votul universal și egal al alegătorilor, precum și candidații, să fie protejați. Organizațiile ce subscriu la această Declarație se angajează să includă în rapoartele lor și constatările privind participarea femeilor, tinerilor, băștinașilor și a minorităților și a altor grupuri demografice în mod normal sub-reprezentate, cum ar fi persoanele cu handicap, și a persoanelor aflate în deplasare internă (IDPs), precum și dispozițiile adoptate de către autoritățile, candidați diferiți la alegeri și alți actori, pentru a încuraja participarea acestora și/sau suprimarea oricăror obstacole în participarea lor, inclusiv a barierelor care afectează înregistrarea alegătorilor, selecția și calificarea, dreptul de vot și de a primi informații corecte și adecvate în limbile minorităților naționale la permiterea alegătorilor să efectueze o alegere în cunoștință de cauză.

21. Organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor care susțin această Declarație, trebuie să:

- a) asigure ca toți liderii acestora, inclusiv observatorii independenți, înțeleg în totalitate și pledează în favoarea principiilor de imparțialitate, justețe și de oportunitate, în toate activitățile de monitorizare și observare;
- b) asigure formarea în materie de (i) imparțialitate și non-partizanat (inclusiv principiile din prezenta Declarație), (ii) legile naționale relevante și obligațiile, (inclusiv obligațiile regionale și internaționale referitoare la alegerile autentice), reglementările, normele și procedurile, la fel ca (iii) protocoalele și procedurile de comunicare în materie de monitorizare/observare, și (iv) componentele tehnice și metodologice aplicabile în monitorizarea și observarea necesare pentru o monitorizare și observare imparțială și eficace;
- c) solicite ca toți membrii consiliului de administrație și alți lideri, angajații și voluntarii, inclusiv observatorii independenți, formatorii, organizatorii și alți membri, citesc, semnează și se angajează să respecte Codul de conduită al observatorului care însoțește prezenta Declarație, sau un cod echivalent de conduită al organizației civice cu responsabilități specifice pentru monitorizarea și observarea imparțială a alegerilor;
- d) coopereze cu organele administrației electorale și cu alte agenții guvernamentale sau alte părți interesate în procesul electoral, să respecte legile, regulamentele și ordinele de protecție a alegerilor democratice autentice, să se angajeze să nu împiedice procedurile electorale sau să perturbeze agenții procesului electoral, candidații sau alegătorii. De asemenea organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor se angajează să nu desfășoare activități de influențare a opțiunii de vot a alegătorilor;
- e) mențină independența față de guvern, inclusiv față de autoritățile electorale și să rămână neutri vizavi de partidele politice și candidați, să fie transparenți și să nu accepte fonduri din orice sursă; în orice condiții să nu creeze conflict de interese care pot împiedica desfășurarea activității de monitorizare și observare imparțială, corectă și justă pentru cetățeni;

- f) utilizeze metodele și tehnicile sistematice și practice în ceea ce privește monitorizarea și observarea alegerilor, în lumina principiilor de imparțialitate și a condițiilor naționale, și să ia în considerare toate componentele de evaluare a procesului electoral;
- g) efectueze o analiză imparțială bazată pe fapte ce conduc la constatări și recomandări, în conformitate cu legile naționale și obligațiile, principiile, angajamentele regionale și internaționale aplicabile și cele mai bune practici; să fie transparent și cu privire la utilizarea referințelor în activitățile de monitorizare/observare;
- h) să pună la dispoziția publicului în mod regulat, inclusiv actorilor electorali, rapoarte exacte, imparțiale și oportune, precum și declarațiile și comunicatele ce prezintă analize, observații și rezultate bazate pe constatări; să elaboreze recomandări pentru îmbunătățirea procesului electoral, inclusiv excluderea restricțiilor legale inadecvate, nerezonabile și alte impedimente în desfășurarea unor alegeri democratice autentice;
- i) coopereze și să coordoneze activitățile la cel mai înalt nivel posibil și în funcție de circumstanțele naționale, cu alte organizații civice responsabile pentru monitorizarea și observarea imparțială a alegerilor, cu organizațiile care au căzut de acord cu această Declarație și punerea ei în aplicare într-o aparentă bună credință și în mod adecvat;
- j) coopereze cu misiunile internaționale de monitorizare a alegerilor, inclusiv misiunile regionale de monitorizare a alegerilor;
- k) în cazul în care este posibil, să promoveze îmbunătățiri ale cadrului legislativ electoral și punerea în aplicare a acestora, să încurajeze un proces politic și electoral lipsit de violență, deschis și transparent, să promoveze excluderea restricțiilor nejustificate și a altor bariere care împiedică participarea deplină a cetățenilor în procesul electoral și politic, precum și să contribuie mai larg la consolidarea unei guvernări democratice; și
- l) să familiarizeze cetățenii și alte părți implicate cu prezenta Declarație și Codul de conduită.

22. Organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor, semnatare ale acestei Declarații, se angajează să depună toate eforturile pentru a respecta litera și spiritul acestei Declarații, însoțită de Codul de conduită pentru observatorii independenți. În orice caz în care o organizație semnatară a acestei Declarații va considera necesar să se îndepărteze de la orice prevedere a prezentei declarații și/sau a Codului de conduită, organizația în cauză va preciza, în cadrul unei declarații publice, care sunt motivele unei asemenea decizii și va fi gata să răspundă la orice întrebări din partea celorlalte organizații semnatare.

Aprobarea

23. Această Declarație, însoțită de Codul de conduită pentru observatorii independenți, rămâne deschisă pentru orice mențiuni și aprobări din partea organizațiilor civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor, precum și din partea rețelelor regionale ale organizațiilor civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor. Toate aceste organizații și rețele vor fi desemnate drept „Organizații Semnatare.”

24. Această Declarație, însoțită de Codul de conduită, poate fi, de asemenea, aprobată de către alte organizații care sunt sprijină organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor, cum ar fi organizațiile interguvernamentale și neguvernamentale și alte asociații; aceste tipuri de organizații vor fi numite în continuare „Susținătorii Declarației”.

25. Subscrierea trebuie să fie înregistrată de pe lângă Rețeaua globală de observatori naționali (GNDEM), sau pe lângă oricare alte organizații civice regionale ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor care s-au scris la această Declarație și la Codul de conduită. Subscrierile pot fi, de asemenea, înregistrate pe lângă Institutul Național Democratic (NDI), care a facilitat procesul de construire a consensului ce a determinat elaborarea acestei Declarații și a Codului de conduită. Atunci când aprobarea este înregistrată de către una dintre

entitățile menționate anterior, entitatea va întreprinde măsuri pentru a informa celelalte organizații, atunci când este necesar.

Deschis subscrierilor, iulie 2010

CODUL DE CONDUITĂ PENTRU OBSERVATORII INDEPENDENȚI

INTRODUCERE

Monitorizarea și observarea imparțială a alegerilor de către organizațiile civice este din ce în ce mai acceptată la nivel mondial drept o practică normală pentru a sprijini și a proteja integritatea electorală, a spori încrederea publică în alegeri democratice și a reduce orice risc de fraudă electorală. Guvernele, organele administrației electorale, candidații și alte părți interesate au recunoscut că monitorizarea și observarea imparțială a alegerilor de către organizațiile civice constituie o parte integrantă a exercitării dreptului cetățenilor de a participa la treburile publice, care este, de asemenea, un drept al omului recunoscut pe plan internațional. Organizațiile civice ce desfășoară activități de monitorizare și observare imparțială a alegerilor sunt recunoscute de către organizațiile interguvernamentale și diverse Cărți, declarații și instrumente interguvernamentale, drept un aspect fundamental de promovare a unor alegeri democratice autentice.

Scopul observării și monitorizării imparțiale (non-partizane) a alegerilor este de a contribui la asigurarea integrității procesului electoral, prin raportarea cu acuratețe și imparțială a fiecărui aspect al procesului, pentru a evalua dacă a fost realizat într-un mod transparent și deschis și în conformitate cu constituția națională, legile și reglementările electorale, angajamentele fixate în tratate și în alte documente internaționale ce se referă la alegeri democratice. Observarea și monitorizarea imparțială a alegerilor de către organizațiile civice caută de asemenea să asigure integritatea procesului electoral prin chemarea tuturor actorilor electorali (inclusiv candidații, partidele politice, cei care susțin sau sunt adversari ai inițiativelor referedumului, funcționarii electorali, alte autorități guvernamentale, mass media și alegătorii) să respecte legile și drepturile electorale ale tuturor cetățenilor și să-i tragă la răspundere pe cei care încalcă legea sau drepturile electorale ale oricărui cetățean. În plus, observarea și monitorizarea imparțială a alegerilor de către organizațiile civice caută să mobilizeze cetățenii să își exercite dreptul de a participa la treburile publice în calitate de observatori independenți și să promoveze participarea mai largă a cetățenilor în procesul politic și electoral.

Odată cu recunoașterea drepturilor legate de observarea și monitorizarea imparțială a alegerilor de către organizațiile civice, se conturează și unele responsabilități. Aceste responsabilități pot fi prevăzute de un Cod de conduită ce va fi adoptat, alături o declarație de non-partizanat, de fiecare organizație ce desfășoară activități de monitorizare și/sau observare a alegerilor. Drepturile și responsabilitățile observatorilor mai pot fi adoptate drept principii operaționale ale unei organizații sub forma altui format decât Coduri de conduită.

Organizațiile și rețelele care susțin Declarația Principiilor Globale ale Monitorizării și Observării Imparțiale a Alegerilor de către Organizațiile Civice subscriu și respectă acest Cod de conduită pe lângă orice alt cod de conduită similar sau orice alt pachet de principii operaționale ale organizației sau rețelei. Fiecare organizație susținătoare se angajează să ceară de la toți participanții săi, inclusiv de la lideri, angajați, formatori, consultanți și de la toți observatorii să adere la acest Cod de conduită, sau la un Cod substanțial similar al organizației sau al rețelei și să semneze declarația de non-partizanat ce va fi substanțial identică cu cea prezentată mai jos.

Moduri de conduită

Pentru a atinge obiectivele și scopurile de monitorizare și observare imparțială a alegerilor, fiecare organizație sau rețea va fi de acord să se conformeze următorului text:

- 1) Să demonstreze imparțialitate strictă prin păstrarea neutralității politice în toate activitățile legate de procesul electoral (inclusiv monitorizarea, observarea, instructarea alegătorilor, exit-poll-urile și alte activități), să se abțină de la exprimarea sau manifestarea publică a oricărei opinii în favoarea sau împotriva unui candidat, partid politic, grup, mișcare sau asociație ce concurează pentru o funcție publică, sau împotriva acelor care susțin sau se opun față de orice inițiativă de referendum (inclusiv în timpul raportării despre încălcările de fapt legislative și a drepturilor electorale de către candidați, partide sau grupuri), prin neglijarea oricărei favori oferite sau oricărei amenințări enunțate de oricare partid sau de către agenții acestuia;
- 2) Să activeze independent de guvern, întru susținerea unui proces electoral democratic autentic, indiferent de câștigător sau perdant, și de a folosi cele mai bune practici, metodologii și tehnici ale principiilor imparțialității, corespunzătoare circumstanțelor naționale, în scopul respectării pe deplin și a monitorizării tuturor elementelor ciclului electoral și a mediului politic respectiv, sau să aplice cele mai bune practici, metodologii și tehnici pentru elemente specifice ale procesului electoral;
- 3) Să respecte cu strictețe principiul non-violenței, și să încurajeze toate părțile interesate în procesul electoral să facă acest lucru și să ia toate măsurile posibile pentru a reduce riscul fraudelor electorale;
- 4) Să respecte Constituția, legile, normele statului și obligațiile internaționale privind organizarea alegerilor democratice și să promoveze respectarea drepturilor electorale; să invite toate părțile interesate în procesul electoral să ia atitudine;
- 5) Să respecte rolurile autorităților în alegerea imparțială la toate nivelurile, și să nu intervină ilegal sau necorespunzător în administrarea alegerilor, de asemenea să continue sănguinios activitatea în cooperare cu oficialii electorali și să îndeplinească instrucțiunile legale emise de aceștia sau de către autoritățile adecvate privind protecția integrității electorale;
- 6) Să ofere ajutor pentru protecția drepturilor alegătorilor și ai viitorilor alegători în exercitarea liberă a voinței lor electorale, fără orice formă de discriminare nepotrivită, restricții nerezonabile, interferență sau intimidare, ceea ce include promovarea respectării votului secret, drepturile persoanelor eligibile, femei, tineri, băștinași, minorități, persoane cu dizabilități și alte grupuri de persoane marginalizate, să se înregistreze pentru a vota, și să recepționeze informații în limbile pe care le cunosc suficient pentru a efectua corect o alegere în cunoștință de cauză dintre candidații concurenți și să se angajeze în alte aspecte ale procesului electoral;
- 7) Să acorde sprijin pentru apărarea, în strictă imparțialitate, a drepturilor concurenților politici ce urmează a fi aleși, cu nici o formă de discriminare nepotrivită, sau orice alte restricții nejustificate asupra capacității lor de a beneficia de recunoaștere juridică sau de îndeplinire a cerințelor de calificare pentru vot, privind capacitatea lor de a desfășura campanii libere pentru a avea sprijinul electoratului, capacitatea lor de a transmite mesajele lor politice publicului sau de a exercita drepturile lor de asociere, reunificare pașnică și circulație, capacitatea acestora de a monitoriza toate aspectele procesului electoral, și să identifice soluții eficiente, precum și de a se bucura de dreptul lor la siguranță personală;
- 8) Să coopereze strâns cu observatorii organizațiilor civice ce susțin Declarația Principiilor Globale ale Observării Imparțiale a Alegerilor de către Organizațiile Civice și să coopereze cu misiunile internaționale de monitorizare a alegerilor;
- 9) Să raporteze imparțial, corect și oportun toate observările și constatările, atât cele pozitive cât și cele negative, prin documentare suficientă cu privire la toate problemele grave, pentru a permite verificarea evenimentelor, și, prin documentarea suficientă a aspectelor pozitive ale procesului, să ofere o evaluare obiectivă despre ceea ce a avut loc; și
- 10) Să ofere cursuri de instruire de calitate, suficiente pentru toți observatorii, care să le permită să înțeleagă acest Cod de Conduită și să semneze angajamentul care îl însoțește, cu aprecierea deplină a înțelegerii sensului acestuia; să genereze rapoarte ce întrunesc standardele acestui Cod de Conduită.

Aceste 10 puncte ce vizează conduita pot fi modificate sau completate pentru a le ajusta condițiilor locale. Observatorii independenți trebuie să citească și să discute Codul și să semneze un angajament de imparțialitate (non-partizant), care trebuie să cuprindă prevederile prezentului Cod de Conduită.

Dacă apar probleme de încălcare a prezentului Cod de Conduită, organizația susținătoare trebuie să realizeze o investigație cu referire la această problemă. În cazul relevării încălcărilor grave, observatorii respectivi pot fi supuși retragerii acreditării de observator sau să fie demiși din poziția lor din cadrul organizației. Puterea de decizie în astfel de chestiuni se află exclusiv în mâinile liderilor organizației susținătoare.

Declarația - tip de non-partizant (observare imparțială a alegerilor)

Cuvintele din paranteză pot înlocui cuvintele din textul de bază, în funcție de mediul național.

Angajamentul (jurământul) observatorului independent

Subsemnatul/a, prin prezentul mă angajez (promit sau jur) că:

1) Voi servi în calitate de observator electoral independent, pe parcursul perioadei electorale următoare, pentru a observa și/sau monitoriza înregistrarea alegătorilor, eligibilitatea candidaților, selectarea candidaților partidelor politice, activitățile de campanie, acoperirea campaniei de către mass-media, procedura de votare, numărare și tabulare a buletinelor de vot sau în orice alte elemente ale procesului electoral pe care voi conveni să le observ/monitorizez. Nu voi desfășura nici o activitate partizantă care ar afecta opțiunea electorală a alegătorilor și voi respecta rolul imparțial al administrației electorale de orice nivel și nu voi interveni inadecvat și contrar legii în administrarea alegerilor și/sau referendumului;

2) Declar că nu candidez pentru nici o funcție electivă și că nu sunt agent/activist de partid, al unui candidat, al unui grup sau asociații care și-a pus drept scop competiția electorală. Nu sunt activist în sprijinul sau împotriva inițiativei de referendum și nu intenționez să devin candidat la aceste alegeri, dar nici să mă folosesc de participarea mea la această misiune de observare pentru a candida în cadrul unuia dintre viitoarele scrutine.

3) Promit că îmi voi menține cu strictețe poziția non-partizantă (imparțială), prin a manifesta imparțialitate și obiectivitate vizavi de oricare dintre activitățile ce țin de procesul electoral, mă voi abține să exprim în public orice opțiune în favoarea sau împotriva unui candidat, partid politic, grup, mișcare sau altor forme de asociere care urmăresc scopul de a fi aleși sau susțin și/sau se împotrivesc inițiativei referendumului. De asemenea, jur să neglijez toate avantajele și amenințările din partea oricăror concurenți electorali sau agenți ai acestora;

4) Voi activa în sprijinul unui proces electoral democratic autentic, indiferent de cine câștigă sau pierde, lăsând la o parte opiniile personale cu privire la cei ce urmăresc o funcție publică sau chestiunile supuse referendumului, în scopul promovării unui proces democratic, cu excepția cazului când îmi exercit dreptul la vot secret în cabina de vot;

5) Declar că nu am nici un conflict de interese și voi evita implicarea în orice conflict de acest gen, fie vorba de interese personale, politice, economice sau de altă natură, care m-ar împiedica în desfășurarea activității de observare imparțială a alegerilor în mod obiectiv, just și oportun;

6) Voi respecta și proteja integritatea organizației de monitorizare/observare imparțială (non-partizantă) a alegerilor, inclusiv prin respectarea prezentului Cod de Conduită, a oricăror instrucțiuni

scrise (cum ar fi procesele verbale de monitorizare/observare, instrucțiunile și ghidurile) și a oricărei instrucțiuni verbale din partea conducerii organizației;

7) Mă voi abține de a face orice comentarii personale cu privire la observările/constatările mele către mass-media sau către public, înainte ca organizația de monitorizare/observare a alegerilor să facă o declarație în acest sens, cu excepția cazurilor în care conducerea organizației mă împuternicește să fac asemenea declarații;

8) Voi participa la toate cursurile de formare la tema monitorizării și observării alegerilor naționale la care mă va delega organizația; mă voi strădui să cunosc legislația și reglementările electorale și alte legi relevante spre care voi fi direcționat pe parcursul formării și voi folosi pe deplin metodologiile organizației, precum și voi participa la toate activitățile de monitorizare și observare a alegerilor, cu ajutorul celor mai bune abilități pe care le posed;

9) Voi raporta în mod obiectiv, just (inclusiv factorii pozitivi, cât și cei negativi), și oportun cu privire la toate evenimentele pe care le monitorizez în capacitatea mea de observator independent; și

10) Prin semnătura de mai jos confirm că am citit cu atenție și înțeleg pe deplin Codul de Conduită pentru observatorii independenți (non-partizani) și sunt de acord să promovez obiectivele și principiile prezentului Cod și să mă conformez cerințelor acestuia. În continuare, promit să demisionez din calitatea de observator independent, în cazul în care voi fi parte a oricărui conflict de interese, care mă va împiedica să îndeplinesc în mod obiectiv, just și oportun activitățile de monitorizare și observare imparțială (non-partizană) a alegerilor, sau în cazul în care voi încălca prevederile prezentului Cod de Conduită.

..... Semnătura..... Data
..... Nume/Prenume scrise cu majuscule